

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛОТО САШОВ И ДРУГИ срещу БЪЛГАРИЯ

(Жалба №14383/03)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

7 януари 2010 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

07/04/2010 г.

Това решение ще стане окончателно при наличието на обстоятелствата член 44 § 2 от Конвенцията. Същото може да претърпи редакционни промени.

По делото Сашов и други срещу България,

Европейският съд по правата на човека (пето отделение), в състав:

Пер Лоренцен [Peer Lorenzen], *председател*,

Ренате Йегер [Renate Jaeger],

Карел Юнгвирт [Karel Jungwiert],

Райт Марусте [Rait Maruste],

Изабел Беро-Льофевр [Isabelle Berro-Lefèvre],

Миряна Лазарова Трайковска [Mirjana Lazarova Trajkovska],

съдии,

Павлина Панова, *съдия ad hoc*,

и Клаудия Вестердик [Claudia Westerdiek], *секретар на отделението*

След като проведе разисквания в закрито заседание на 1 декември 2009 г.,

Постанови следното решение, прието на посочената дата :

ПРОЦЕДУРА

1. Делото е образувано по жалба (№ 14383/03) срещу Република България, подадена до Съда на 21 април 2003 г. от трима граждани на тази държава, г-н Траян Зоров Сашов, г-н Крум Сотиров Янков и г-н Здравко Александров Симеонов („жалбоподатели“) на основание член 34 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи („Конвенцията“).

2. Жалбоподателите се представляват от Адвокат А. Кашъмов, регистриран в софийската адвокатура, и от Европейския център за правата на ромите (*European Roma Rights Centre*), организация с международноправен статут, която наблюдава положението на ромите от гледна точка на правата на човека в цяла Европа. Българското правителство („Правителството“) се представлява от своите агенти г-жа М. Димова и г-н В. Обретенов от Министерство на правосъдието.

3. Жалбоподателите се позовават на членове 3 и 13 от Конвенцията и твърдят, че са били жертви на брутално отношение от страна на полицията, както и че държавните власти са пропуснали да проведат ефективно наказателно разследване, свързано с твърденията им за лошо отношение. Освен това те считат, че в основата на твърдяното насилие са били расистки мотиви и че властите не се провели разследване относно тази вероятност, и според тях тези факти се тълкуват като две отделни нарушения на член 14 от Конвенцията.

4. На 12 юли 2007 г. председателят на пето отделение реши да запознае Правителството с оплакванията на жалбоподателите. Наред с това, на основание член 29 § 3 от Конвенцията, беше взето решение

съдебният състав да се произнесе едновременно по допустимостта и съществуването на делото.

5. Поради самоотвод на избрания от квотата на България съдия, г-жа Здравка Калайджиева, (член 28 от Правилника на Съда), на 30 септември 2009 г. Правителството определи за съдия *ad hoc* г-жа П. Панова, която да заседава на нейно място (членове 27 § 2 от Конвенцията и 29 § 1 а) от Правилника).

ОТНОСНО ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО ДЕЛОТО

6. Тримата жалбоподатели са родени съответно през 1977 г., 1978 г. и 1980 г. и живеят в София. Те принадлежат към ромската етническа културна общност.

A. Задържането и временното задържане под стража на жалбоподателите

7. На 18 юли 2001 г., към 16 ч., неидентифицирано лице подава сигнал в 6-то РПУ в гр. София, че група лица от ромски произход извършват кражба на метални предмети от предприятие, намиращо се в квартал „Овча купел“. По полицейската радиостанция е изпратено съобщение до патрул № 182. Служителите И.С. и П.Х., намиращи се в близост до местопроизшествието, приемат съобщението, предназначено за техните колеги, и се отправят към посочения адрес.

8. След като пристигат на мястото на произшествието, И.С. и П.Х. намират там тримата жалбоподатели: г-дата Сашов и Симеонов изнасят извън оградата на въпросното предприятие металните предмети, докато г-н Янков ги чака недалеч, близо до своята каруца. Полицейските служители, които не са в униформа, снемат самоличността им и занятието им, изваждат оръжията си и правят опит да задържат жалбоподателите. Г-н Янков остава на място и са му поставени белезници, докато г-дата Сашов и Симеонов бягат.

9. И.С. и П.Х. се свързват с колегите си от патрул №182, за да ги информират, че двамата заподозрени са избягали, като им указват посоката, в която са поели същите. Патрул № 182 тръгва по следите на двамата жалбоподатели Сашов и Симеонов, които са задържани малко след това и са им поставени белезници.

10. По думите на жалбоподателите Сашов и Симеонов, по време на преследването те са чули изстрели, идващи от полицейските служители, без да могат преценят дали става дума за изстрели във

въздуха или насочени към тях. След задържането на жалбоподателите са им нанесени многократно удари от полицейските служители, които си служат с палките си, както и с предмети, намерени на място, като например парче маркуч за поливане или дървена дъска. Действието се развива пред очите на множество минувачи, които са се струпали.

11. Жалбоподателите твърдят също така, че г-н Симеонов е бил принуден от полицейските служители да влезе в багажника на техния автомобил. Същите нареждания са отправени и към г-н Сашов, но той отказва да влезе. Един от полицейските служители му нанася удари по главата с приклада на пистолета си и жалбоподателят се оказва принуден да свре в багажника на автомобила върху г-н Симеонов. Към 16.30 ч. двамата жалбоподатели са отведени в 6-то РПУ, след което са извадени от багажника на автомобила и бити с юмручни удари от полицейските служители, пред самата сграда на РПУ и в коридора на първия етаж. Г-н Янков е заведен в същото РПУ, където също е бит. Полицейските служители многократно отправяли към жалбоподателите обидни думи, като например „*мамка ти циганска*“.

12. Същият ден, в 17 ч., тримата жалбоподатели са задържани под стража в РПУ за 24 часа. На 19 юли 2001 г. те са обвинени в кражба на метални предмети и са разпитани от дознател. При разпитите заинтересованите лица заявяват, че полицейските служители, които са ги задържали и завели в РПУ, са ги били. Тримата жалбоподатели са освободени малко по-късно на същия ден.

13. В деня на освобождаването им заинтересованите лица са прегледани от съдебен лекар. Той констатира наличието на следните телесни травми:

- при г-н Сашов: две черепни травми, с ширина съответно 1,5 сантиметра и 0,5 сантиметра, следи от съсирена кръв по косите, хематом на лявата скула, множество драскотини, придружени с хематоми на горните и долните крайници и на раменете с размер от 4 x 3 см до 7 x 5 см, хематоми върху горната повърхност на стъпалата;

- при г-н Симеонов: хематом на лицето в близост до лявата вежда, два хематома върху торса с размери 14 x 1 и 7 x 1 сантиметра, седем хематома на гърба с размер от 6 x 1 им до 9 x 2 им, драскотини и хематоми в областта на ханша и краката, достигащи 15 x 6 см ;

- при г-н Янков: хематом на дясната скула, нараняване на горната устна, драскотина, придружена с хематом с размер 7 x 5 см върху една от лопатките, драскотини по лактите.

14. Лекарят счита, че е възможно констатираните наранявания да са били причинени по описания от жалбоподателите начин, а именно в резултат от множество удари с крака или нережещи предмети, нанесени със сериозна сила.

В. Проведеното наказателно разследване относно твърденията на жалбоподателите

15. На 28 август 2001 г. жалбоподателите завеждат иск в Софийска военна прокуратура с помощта на неправителствената организация, фондацията „Романи Бахт“. Те информират прокуратурата, че са били бити от полицейски служители и че двама от тях са били закарани до РПУ в багажника на полицейския автомобил. Отново са били бити в РПУ, като са им били нанесени удари с юмруци, с крака, с маркуч за поливане и с дървена дъска. В иска не се споменават изстрелите, произведени от полицейските служители, нито псувните на расова основа, отправени от последните. Жалбоподателите подават иск военната прокуратура да образува наказателно производство срещу полицейските служители, които са ги били. Те представят медицинските свидетелства, издадени на 19 юли 2001 г. от лекаря, който ги е прегледал.

16. На 1 септември 2001 г. военният прокурор разпорежда на директора на софийската дирекция на полицията да бъде проведена предварителна проверка във връзка с твърденията на жалбоподателите. Прокурорът постановява в частност да бъдат идентифицирани полицейските служители, които са осъществили задържането на жалбоподателите, като иска същите да бъдат разпитани относно събитията от 18 юли 2001 г. Той иска също така и информация, свързана с причините за задържането на жалбоподателите, съществуването на наказателно преследване срещу тях, както и относно поведението на заинтересованите лица по време на задържането им, по конкретно относно това дали са оказали съпротива на полицейските служители. В прокурорското постановление е указано, че предварителната проверка трябва да бъде проведена от служители от Областна дирекция на полицията – София.

17. Натовареният с предварителната проверка полицейски служител идентифицира четиримата замесени полицейски служители: И.С., П.Х., както и двамата полицейски служители от патрул № 182 – Л.Л. и И.Н. На 27 септември 2001 г. той сменя писмените им показания. И.С. и П.Х. обясняват, че са отишли на мястото на произшествието, след като са получили повикване по радиостанцията, и на място са открили жалбоподателите. Двама от тях избягали и те задържали третия, г-н Янков. Същият оказал съпротива и те го овладели и му сложили белезници. Л.Л. и И.Н. обясняват, че са тръгнали да преследват двамата заподозрени, които били избягали от колегите им. Минувачи им сигнализирали, че избягалите са се скрили в храстите в близост до една река, където те наистина ги намерили и задържали. Г-дата Сашов и Симеонов отказали да се подчинят и

оказали съпротива, което довело до необходимостта от прибегване до физическа сила и до използването на белезници, за да бъдат овладени.

18. На 9 октомври 2001 г. показанията на четиримата полицейски служители, придружени от копията на документите за задържането и временното задържане под стража на жалбоподателите са изпратени до военния прокурор на София. Същият иска от натоварения с предварителната проверка служител да снесе допълнителни показания от съответните полицейски служители, за да се установи в какво се е състояла съпротивата на жалбоподателите при задържането им, както и каква е била употребената сила за овладяването им.

19. Въпросните показания са снети на 14 и 17 декември 2001 г. И.С. уточнява, че г-н Янков се е опитал да избяга и че неговият колега П.Х. го е хванал за ръцете и му е сложил белезниците. В допълнителните си показания П.Х. обяснява, че г-н Янков го е бутнал и се е опитал да избяга. В отговор на това той го е хванал през ръката, повалил го е на земята и му е сложил белезниците.

20. Л.Л. и И.Н. обясняват, че заподозрените, които те са задържали, са се съпротивлявали яростно, докато са се опитвали да им сложат белезниците. Единият от тях се е спъвал многократно, докато са го преследвали. Дватама полицейски служители обясняват, че не си спомнят точно какви са били използваните от тях техники за овладяването на жалбоподателите Сашов и Симеонов.

21. В края на предварителната проверка, с постановление от 31 януари 2002 г., военният прокурор на София отказва да постанови образуването на наказателно производство срещу въпросните полицейски служители. Военният прокурор стига до заключението, че отсъстват данни, които да доказват, че жалбоподателите са били бити в РПУ. Той констатира също така, че полицейските служители са прибегнали до използването на сила при задържането на жалбоподателите, тъй като тези последните не са се подчинили на нарежданията на полицейските служители и са им оказали съпротива, при което поведението на полицейските служители е било съобразно с разпоредбите на членове 78 и 79 от Закона за Министерството на вътрешните работи.

22. Г-н Симеонов обжалва това постановление пред по-висшия прокурор. Жалбоподателят твърди, че военният прокурор не е разпитал нито тримата жалбоподатели, нито който и да било от очевидците на събитията, както и че не е разгледал въпроси от съществено значение, като например кой е нанесъл ударите върху жалбоподателите, дали са били транспортиране в багажника на полицейския автомобил и дали са били бити в РПУ. В иска на жалбоподателя не са повдигнати въпроси, свързани с евентуални расистки подбуди, както и не е споменато за произведените при преследването на жалбоподателите изстрели.

23. На 16 април 2002 г. прокурорът от Апелативния военен съд потвърждава постановлението на софийския военен прокурор. Той възприема мотивите от постановлението от 31 януари 2002 г., като подчертава освен това, че когато са били разпитани на 19 юли 2001 г., жалбоподателите не са твърдели, че са били принудени насилствено да влязат един върху друг в багажника на патрулния автомобил.

24. Това постановление е обжалвано от г-н Симеонов пред Върховна касационна прокуратура. Жалбоподателят посочва, че снетите на 19 юли 2001 г. показания в РПУ са били свързани с предполагаемата кражба на метали, а не с поведението на полицейските служители по време на задържането на жалбоподателите. Наред с това прокурорите от по-ниските инстанции не са уточнили в своите постановления какви доказателства са били събрани от тях в рамките на предварителната проверка. Никъде жалбоподателят не е споменал за псувни с расистки характер, както и за използването на огнестрелно оръжие по време на задържането.

25. С постановление от 21 октомври 2002 г. прокурор от Върховна касационна прокуратура потвърждава постановлението на прокурора от по-ниската инстанция, като възприема тези мотиви. Това постановление е потвърдено на 23 септември 2003 г. от главния прокурор при Върховна касационна прокуратура.

II. ОТНОСИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО

А. Конституцията

26. Член 6, алинея 2 от Българската конституция провъзгласява принципа на равенството на гражданите пред закона и забраната на всякакво ограничение на основните права, основаващо се, наред с другото, на етническата принадлежност на съответните лица.

Б. Наказателен кодекс

27. Посегателството срещу физическата цялост на друго лице посредством телесна повреда се наказва, в зависимост от тежестта причинените телесни повреди и страдания, на основание членове 128 до 130 от Наказателния кодекс (НК). В случай на причиняване на телесна повреда от полицейски служител при изпълнение на неговите длъжностни задължения, член 131 от НК предвижда лишаване от свобода до дванадесет години.

В. Законът за Министерството на вътрешните работи от 1997 г. (отменен)

28. Член 78 от този закон предвижда условията и реда на използване на сила от полицията. Относимите разпоредби на член 78, действащи по времето на събитията, гласят следното:

„(1) Полицейските органи могат да използват физическа сила и помощни средства при изпълнение на служебните си функции само ако те не могат да бъдат осъществени по друг начин, при:

(...)

2. задържане на правонарушител, който не се подчинява или оказва съпротива на полицейски орган;

3. конвоиране на лице или при опит да избяга, да посегне на своя живот или на живота на други лица;

(...)

5. нападения срещу граждани и полицейски органи;

(...)

(2) Помощните средства са: белезници (...), палки (...).“

29. Съгласно член 79 от същия закон полицейските служители могат да прибегват до използването на сила след предупреждение (алинея 1). Съгласно алинея 2 на същия член прибегването до използването на физическа сила трябва да бъде съобразено с конкретната обстановка, с характера на нарушението на обществения ред и с личността на правонарушителя. Полицейските служители са задължени да опазват здравето и живота на лицата, срещу които е насочена използваната сила (алинея 3).

Г. Наказателно-процесуален кодекс от 1974 г. (отменен), по-долу НПК

30. По силата на членове от 186 до 190 на НПК, прокурорът е задължен да образува наказателно производство, ако разполага с информация за извършването на престъпление, както и ако съществуват достатъчно данни, за да се заключи, че въпросните деяния съставляват престъпление.

31. При отсъствието на достатъчно данни за квалифицирането на деянията, прокурорът може да разпорежи на органите на Министерство на вътрешните работи, по силата на чл. 191, алинея 1 от НПК, извършването на предварителна проверка. По силата на алинея 2 от същия член, единствените следствени действия, които могат да предприемат органите, на които е възложена предварителна проверка,

са оглед на местопроизшествието, изземване на веществени доказателства от местопроизшествието и разпит на очевидци.

32. Член 194 от НПК дава възможност на заинтересованите лица да обжалват отказа на прокурора да образува наказателно производство пред прокурора от следващата по-висока инстанция.

33. Съгласно чл. 388 от НПК наказателните дела срещу служители на Министерство на вътрешните работи се разглеждат от военните съдилища. Образуването на наказателно производство и контролът на предварителната проверка в тези случаи се поверяват на военна прокуратура.

III. ДОКЛАДИТЕ НА ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ СРЕЩУ РАСИЗМА И НЕТЪРПИМОСТТА

34. В тези доклади за отделните страни през последните години, Европейската комисия срещу расизма и нетърпимостта (ЕКРН) на Съвета на Европа изразява тревога във връзка с актовете на насилие на расова основа, извършвани от полицията, в частност срещу ромите, в известен брой европейски страни, сред които и България, Франция, Гърция, Унгария, Полша, Чешката република, Румъния и Словакия.

35. В третия си доклад относно България, публикуван през януари 2004 г., ЕКРН изразява следните съображения относно случаите на полицейско насилие срещу роми и проведените разследвания в тази връзка:

„ (...) 76. ЕКРН е загрижена от информацията, получена от неправителствени източници, но също така и от българските власти, и според която роми са били малтретирани от полицията по време на арестуването, разпита или задържането им под стража, а когато са в затвора - от служители на затворническата администрация. Българските власти информираха ЕКРН, че разследват тези случаи и че полицейските служители, признати за виновни за подобно малтретиране, са били дисциплинарно наказани, а в някои случаи – уволнени за неправомерно поведение. Според някои източници обаче българските власти не винаги са обръщали достатъчно внимание на малтретирането от страна на полицейски служители и виновните не винаги са били наказвани по съответстващ начин. Подобно поведение може също така да бъде обяснено и с преобладаващо чувство за безнаказаност сред някои полицейски служители. ЕКРН отбелязва, че полицията не е девоенизирана и следователно, поведението на полицейските служители се разследва от Военна прокуратура.

77. ЕКРН е особено загрижена от предоставените от изследванията данни за физическо насилие в полицейските управления, които показват, че делът на хората от ромски произход, заявяващи, че са били обект на физическо насилие в полицейски управления, е три пъти по-голям от този на хората от български произход. Следователно, изглежда представителите на ромската общност са малтретирани по-често от представителите на мнозинственото население.“

ПРАВОТО

I. ОТНОСНО ТВЪРДЕНИЕТО ЗА НАРУШЕНИЯ НА ЧЛЕН 3 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

36. Жалбоподателите твърдят, че са били подложени на брутално отношение от страна на полицията и че държавните власти не са изпълнили задължението си да проведат ефективно разследване относно събитията, свързани със задържането и временното им задържане под стража. Те се позовават на член 3 от Конвенцията, който гласи :

„Никой не може да бъде подложен на изтезания или нечовешко и унижително отношение или наказание.“

A. Относно допустимостта

37. Съдът констатира, че тези оплаквания не са явно неоснователни по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията. Наред с това той отбелязва, че по отношение на тях не е налице никакво друго основание за недопустимост. Поради това те следва да бъдат обявени за допустими.

Б. По същество

38. Съдът отбелязва още в началото, че жалбоподателите повдигат две различни оплаквания през призмата на член 3 от Конвенцията. Едното е свързано с твърденията за лошо отношение от страна на полицейските служители, а другото е свързано с ефективността на проведеното от властите разследване във връзка с тези събития. Следователно Съдът приема за целесъобразно да разгледа последователно тези две оплаквания.

1. Относно твърдението за лошо отношение

а) Аргументите на страните

39. Жалбоподателите посочват, че полицейските служители, които са ги задържали, са прибегнали до използването на несъразмерна физическа сила, че двама от тях са били превозени в багажника на патрулния автомобил до РПУ, където са били бити по време на задържането им под стража. Жалбоподателите считат, че принадлежността им към малцинствена етническа група, а именно ромската, е изострило унижението и чувството за малоценност, предизвикани от неоправданото насилие. Поради тази причина те считат, че насилието, претърпяно от тях в ръцете на българската

полицията, следва да се разглежда като нечовешко и унизително отношение.

40. Жалбоподателите подчертават, че тъй като техните телесни повреди са били констатирани незабавно след освобождаването им от РПУ, където са били задържани, задължение на правителството – ответна страна в спора – е да предостави обяснения, свързани с констатираните телесни повреди, за да се избегне заключението за нарушение на член 3.

41. Правителството ответник възразява срещу тезата на жалбоподателите. То обяснява, че резултатите от проведената предварителна проверка във връзка с твърденията на жалбоподателите са доказали, че при задържането им заинтересованите лица са се опитали да избягат и са оказали физическа съпротива на полицейските служители, което е наложило прибегването до използване на сила и белезници от страна на последните. Правителството определя причинените на жалбоподателите телесни повреди като инцидентни и свързани с тяхното задържане, което е било осъществено съобразно действащото вътрешно законодателство.

42. Правителството подчертава, че проведената проверка не е доказала жалбоподателите да са били малтретирани в РПУ по време на тяхното задържане. Наред с това, твърдението на двама от жалбоподателите, че са били превозени в багажника на полицейския автомобил, не се потвърждава от доказателствата, събрани от разследващите.

43. Жалбоподателите считат, че даденото от властите обяснение не е много убедително. Жалбоподателите считат, че са предоставили достатъчни медицински доказателства в подкрепа на своите твърдения, че са претърпели тежки физически и душевни страдания в резултат на поведението на полицейските служители, които са ги задържали и поставили по стража. За разлика от това те считат, че Правителството не е предоставило необходимите уточнения относно интензитета на употребената от полицейските служители сила, както и относно произхода на констатираните причинени контузии и наранявания след освобождаването им.

б) Преценката на Съда

α) Основни принципи

44. Съдът припомня, че за да попадне под ударите на член 3, дадено лошо отношение трябва да достигне минимум на тежест. Оценката на този минимум е относителна по своето естество и зависи от съвкупността от данните по делото, а именно продължителността на лошото отношение, физическите и психологически последици, както и, понякога, пола, възрастта и здравословното състояние на жертвата.

Когато дадено лице е лишено от свободата си, използването спрямо него на физическа сила, която не е непременно наложена от неговото поведение, представлява посегателство спрямо неговото човешко достойнство и, по принцип, нарушение на правото, гарантирано от член 3 (*Labita c. Italie* [GC], № 26772/95, § 120, ЕСПЧ 2000-IV).

45. Също така член 3 не забранява прибягването до използването на физическа сила от полицейските служители при задържане. Въпреки това използването на сила трябва да бъде съразмерно и крайно наложително предвид конкретната обстановка по случая (виж, наред с другото, *Rehbock c. Slovénie*, № 29462/95, § 76, ЕСПЧ 2000-XII; *Altay c. Turquie*, № 22279/93, § 54, 22 май 2001 г.).

46. Твърденията за лошо отношение трябва да бъдат подплатени пред Съда с подходящи доказателства. За установяването на фактите Съдът си служи с критерия на доказателството „отвъд всякакво основателно съмнение“ (*Irlande c. Royaume-Uni*, 18 януари 1978 г., § 161 *in fine*, серия А № 25).

47. Относно квалифицирането на различните видове лошо третиране, които попадат под ударите на член 3, Съдът припомня, че той определя едно отношение като „нечовешко“ по-специално когато е било приложено с умисъл в рамките на часове и е причинило телесни повреди или сериозни физически и психически страдания. Съдът е приел, че ще разглежда едно отношение като „унизително“, когато по своето естество то е причинило на жертвите чувство на страх, тревога и малоценност, които могат да ги унижат и обезценят (виж решението *Labita*, цитирано по-горе, § 120).

в) Прилагането на тези принципи в рамките на случая

48. Съдът, воден от субсидиарния характер на задачата си и задължението да не поема ролята на първа инстанция при установяването на фактите, освен ако обстоятелствата не го налагат, припомня, че твърденията за лошо отношение са обект на особена бдителност от негова страна (виж *Ribitsch c. Autriche*, 4 декември 1995 г., § 32, серия А № 336). Съдът отбелязва, че твърденията на жалбоподателите се отнасят както до обстоятелствата на задържането им, така и до тези на задържането им под стража. Следователно е целесъобразно да се направи разграничение между настоящето дело и делото *Ribitsch*, цитирано по-горе, при което телесните повреди са били причинени на жалбоподателя единствено при неговото задържане под стража. Съдът отбелязва също така, че за разлика от делото *Klaas c. Allemagne* (22 септември 1993 г., § 30, серия А № 269), фактите по задържането на жалбоподателите не са били обект на независима и изчерпателна оценка от страна на вътрешните съдилища (виж параграфи от 15 до 25 по-горе). Следователно Съдът счита, че в конкретния случай, трябва да пристъпи към своя собствена оценка на

фактите въз основа на елементите, с които разполага, както и при зачитане на установените в съдебната му практика правила в тази връзка.

49. Съдът отбелязва на първо място, че направените констатации от съдебния лекар в представените от жалбоподателите медицински свидетелства не са били оспорени от правителството (виж параграфи 41 и 42 по-горе). С тях се удостоверяват множество контузии, драскотини, кръвонасядания и хематоми по главата, по лицето, торса, гърба и горните и долните крайници на тримата жалбоподатели (виж параграф 13 по-горе). Трите медицински свидетелства са били издадени на 19 юли 2001 г., тоест на следващия ден от задържането им и в деня на освобождаването на жалбоподателите от РПУ № 6, в София. Въз основа на тези доказателства, съдът намира, че тежестта на причинените телесни повреди доказва, че жалбоподателите са били подложени на отношение, последиците от което надвишават прага на необходимата тежест, за да попаднат под ударите на член 3 на Конвенцията (виж *Afanassiev c. Ukraine*, № 38722/02, § 61, 5 април 2005 г.; *Dzwonkowski c. Pologne*, № 46702/99, § 52, 12 април 2007 г.). Остава само да се изясни дали държавата ответник може да бъде отговорна за отношението, на което са били подложени заинтересованите лица.

50. В тази връзка Съдът отбелязва, че данните, с които разполага, а именно твърденията на жалбоподателите (виж параграфи 10 и 11 по-горе), писмените показания на полицейските служители, участвали при задържането им (виж параграфи 17, 19 и 20 по-горе) и документите от предварителната проверка, не му дават възможност да установи отвъд всякакво основателно съмнение дали, както твърдят заинтересованите лица, полицейските служители са произвели изстрели по време на тяхното преследване, нито пък дали жалбоподателите са били превозени в багажника на полицейския автомобил или дали са били бити след пристигането си в РПУ. Съдът констатира обаче, че двете страни са на едно и също мнение относно факта, че четиримата полицейски служители, които са задържали жалбоподателите, са прибегнали до използването на физическа сила при задържането им. Предвид особените обстоятелства по делото и при отсъствието на пълно и независимо изследване на фактите от вътрешно съдилище, Съдът приема, че задължение на Правителството е докаже с помощта на убедителни аргументи, че използването на силата не е било прекомерно (*Rehbock*, по-горе цитирано, § 72; *Matko c. Slované*, № 43393/98, § 104, 2 ноември 2006 г.).

51. В съображенията си правителството ответник потвърждава, че нараняванията и контузиите на заинтересованите лица са им били причинени при преследването и задържането им от полицейските служители, като е квалифицирало констатираните телесни повреди

като инцидентни. Жалбоподателите, от своя страна, твърдят, че става дума за съзнателно и прекалено жестоко поведение от страна на полицейските служители. В тази ситуация, за да се направи преценка на целесъобразността на обяснението, предоставено от правителството отговорник, Съдът счита, че е уместно да пристъпи към по задълбочен анализ на показанията на служителите И.С., П.Х., Л.Л. и И.Н. и да ги съпостави с твърденията на жалбоподателите, с медицинските доказателства и с другите неоспорвани от двете страни факти.

52. Служителите И.С. и П.Х. са открили г-н Янков на посочения адрес в съобщението на честотите на полицейската радиостанция и са го задържали на място (виж параграфи 7 и 8 по-горе). В допълнителните си показания, снети през декември 2001 г., двамата служители са потвърдили, че г-н Янков се е опитал да избяга, като избутал един от полицейските служители, че е бил хванат за ръката, повален на земята, където са му били поставени белезници. Но дори Съдът да приеме, че жалбоподателят се е опитал да избяга, той е на мнение, че по своето естество тези показания не биха могли да обяснят хематомите по лицето, гърба и горните крайници на жалбоподателя (виж параграф 13 *in fine* по-горе).

53. Относно показанията на служителите Л.Л. и И.Н., тръгнали да преследват останалите двама жалбоподатели, Съдът констатира, че те по никакъв начин не поясняват кой от двамата полицейски служители е задържал г-н Сашов и кои е задържал г-н Симеонов. Освен това двамата полицейски служители са се ограничили само с приемането на факта, че са прибегнали до използването на физическа сила и белезници, без да уточнят какви по-конкретно техники са използвали, за да овладеят жалбоподателите (виж параграфи 17 и 20 по-горе), и освен това, че единият от заподозрените се е спянал неколkokратно при преследването (виж параграф 20 по-горе). Във всеки случай Съдът счита, че показанията не обясняват множеството телесни повреди, констатирани от съдебния лекар по тялото на г-дата Сашов и Симеонов на следващия ден след задържането им (виж параграф 13 по-горе). За сметка на това констатациите на съдебния лекар изглеждат потвърждават твърденията на двамата жалбоподатели: така например констатираните телесни повреди на черепа на г-н Сашов (параграф 13 по-горе) са в подкрепа на твърдението му, че е бил удрял с приклада на пистолета по главата (параграф 11 по-горе); както и дължината и ширината на хематомите, констатирани по торса и гърба на г-н Симеонов (параграф 13 по-горе), е в потвърждение на твърдението, съгласно което полицейските служители са използвали палките и намерени на място предмети, като парче маркуч и дървена дъска, за да удрят жалбоподателите (виж параграф 10 по-горе). В светлината на данните, с които разполага, и дори да приеме, че жалбоподателите Сашов и Симеонов са се опитали да избягат и са оказали известна

съпротива, Съдът констатира, че интензитетът на употребената сила от полицейските служители се оказва несъобразен и подчертано по-висок от необходимото за овладяването на заинтересованите страни.

54. Следователно, след като анализира данните, с които разполага, и като отчита специалните обстоятелства по делото, Съдът счита, че правителството ответник не е предоставило убедителни обяснения относно произхода на телесните повреди, констатирани на 19 юли 2001 г. от съдебния лекар, нито пък е доказало, че прибегването до физическа сила от страна на полицейските служители, които са задържали заинтересованите лица е било непременно необходимо и съразмерно, за да бъдат задържани жалбоподателите.

55. Относно квалифицирането на понесеното от жалбоподателите отношение Съдът отчита констатациите на ЕКРН, че членовете на малцинствената група, към която принадлежат жалбоподателите, а именно ромите, се намират в особено уязвима ситуация в отношенията си със силите на реда (виж параграф 35 по-горе). Предвид този факт, както и предвид естеството на интензитета на понесените страдания, съдът намира, че тримата жалбоподатели са били подложени на нечовешко отношение.

56. Следователно е налице нарушение на член 3 от Конвенцията в материалния му аспект.

2. Относно ефективността на разследването

а) Аргументи на страните

57. Оплакващата се страна изобличава неефективния характер на разследването, проведено във връзка с твърденията за лошо отношение. По-специално жалбоподателите изтъкват, че никога не са били разпитвани в рамките на предварителната проверка, образувана от прокуратурата, че органите, натоварени с тази проверка, не са се обърнали към тях, за да се установи кои са полицейските служители, които са ги били, както и че разследващите не са установили и разпитали очевидците на тяхното задържане.

58. В съображенията си правителството ответник изтъква, че в процеса на образуваната от военна прокуратура предварителна проверка разследващите са идентифицирали четиримата полицейски служители, участвали в задържането на жалбоподателите. Същите двукратно са давали писмени обяснения относно събитията от 18 юли 2001 г. Други доказателства също са били събрани относно временното задържане под стража на жалбоподателите и обвиненията срещу тях. Според Правителството проведената предварителна проверка е довела до установяването по убедителен начин на фактите, свързани със задържането на заинтересованите. Въз основа на тези констатации военната прокуратура е приела, че поведението на полицейските

служители при задържането на тримата жалбоподатели не е съставлявало наказателно престъпление и е отказала да образува наказателно производство срещу тях. Правителството приема, че проведената проверка е била в пълно съответствие с изискванията на член 3 от Конвенцията.

59. Жалбоподателите отбелязват несъгласието си с позицията на Правителството. Според тях властите са разполагали с достатъчно данни, за да образуват същинско наказателно производство, а не предварителна проверка. Те изтъкват, че провело предварителната проверка не са се стремили да разкрият всички обстоятелства по случая – а именно дали са били произведени изстрели при преследването, дали жалбоподателите са били превозени в багажника на патрулния автомобил, и дали полицейските служители са използвали изрази с расистки характер по отношение на тях. Те отново повтарят първоначалните си съображения относно другите пропуски на разследването – а именно, че никога не са били разпитвани, че от тях никога не е искано да идентифицират полицейските служители и че никакво усилие не е било положено да бъдат открити и разпитани очевидци. Следователно заключенията на прокуратурата са почивали единствено върху показанията на полицейските служители.

б) Преценка на съда

α) Основни принципи

60. Съдът припомня, че когато едно лице твърди по защитим начин, че е претърпяло в ръцете на полицията или други съпоставими държавни власти тежки незаконни репресии в нарушение на член 3, тази разпоредба, комбинирана с общото задължение на държавата, наложено ѝ от чл. 1 на Конвенцията, а именно да „осигури на всяко лице под [нейна] юрисдикция, правата и свободите, определени (...) [в тази] Конвенция“, изисква и предполага провеждането на официално ефективно разследване. Това разследване трябва да доведе до идентифициране и наказване на отговорните лица. Ако това не е спазено, независимо от фундаменталното си значение, общата законова забрана на изтезанията и нечовешкото или унижително отношение би била по същество неефективна, и би дало възможност в някои случаи на държавни служители почти безнаказано да потъпкват правата на лицата под техен контрол (виж *Асенов и други срещу България*, 28 октомври 1998 г., § 102, *Recueil des arrêts et décisions* 1998-VIII).

61. Едно такова разследване трябва да бъде „ефективно“, така че да даде възможност на властите да преценят дали е било оправдано или не прибягването до използване на сила предвид конкретната

обстановка по случая (*Zelilof c. Grèce*, № 17060/03, § 55, 24 май 2007 г.).

62. Член 3 налага също така въпросното разследване да бъде достатъчно „задълбочено“: органите, на които е възложено разследването, трябва да се постараят добросъвестно да установят конкретната обстановка, без да пренебрегват релевантните доказателства или да бързат да приключат разследването, като се позовават на необосновани или прибързани заключения (виж, освен други, решението, *Асенов и други*, цитирано по-горе, §§ 103 à 105). Властите са задължени освен това да запазят и съберат доказателствата, необходими за установяване на фактите, независимо от това дали става дума – например – свидетелски показания или за веществени доказателства (виж делото *Zelilof*, цитирано по-горе, § 56).

β) Приложение на принципите по делото

63. Съдът констатира най-напред, че е била образувана предварителна проверка от военна прокуратура относно твърденията на жалбоподателите, че са били обект на насилие в рамките на задържането и задържането им под стража (виж параграф 16 по-горе). Въпреки това Съдът отбелязва, че става дума за предварителна проверка, образувана, за да бъде установено дали има достатъчно данни, за да бъде образувано наказателно производство относно твърденията на жалбоподателите. Това решение на прокуратурата е било очевидно мотивирано от заключението, че предоставените от жалбоподателите информация и документи, а именно медицинските свидетелства и фактите, изложени в първоначално внесения от тях иск в прокуратурата, не са били достатъчни, за да бъде оправдано образуването на същинско наказателно производство (виж относимото вътрешно право, параграф 31 по-горе).

64. Ако в случая действително държавните власти са компетентни да изберат подходящата форма на разследване, то тя трябва да бъде съобразена с изискванията на член 3 от Конвенцията. А направеният в случая избор от прокуратурата да бъде образувана предварителна проверка вместо същинско наказателно производство е довело до ограничаване на вида следствени действия, които е можело да бъдат предприети от разследващите: съгласно относимите разпоредби на НПК те е трябвало да се ограничат с разпит на очевидци, с оглед на местопроизшествието и изземване на веществени доказателства от мястото на произшествието (виж параграф 31 по-горе). Следователно органите, натоварени с проверката, не са имали възможност да предприемат множество следствени действия, които са щели да допринесат за установяване на фактите – разпознаване, медицински експертизи, очни ставки на свидетели, изземване на веществени доказателства от друго място освен от мястото на произшествието.

Според Съда тази ситуация е била непренебрежима пречка за установяване на фактите още от самото начало на разследването.

65. След това Съдът констатира, че проведената проверка по случая се е фокусирала изключително върху задържането на жалбоподателите, както и че разследващите служители не са се постарали да проверят твърденията им за това, че са били бити в РПУ. Съдът отбелязва, че нито един от полицейските служители, които са охранявали жалбоподателите в рамките на 24 часовото им задържане под стража не е бил идентифициран и разпитан (виж параграфи от 17 до 21 по-горе), при това въпреки тревожните заключения на съдебния лекар, който ги е прегледал в деня на освобождаването им (виж параграфи 13 и 14 по-горе). Версията на жалбоподателите, съгласно която те са били превозени в багажника на полицейския автомобил, също не е била проверена – по-специално не е бил извършен какъвто и да било оглед на патрулния автомобил № 182 и не е било снето каквото и да било веществено доказателство от багажника на колата. В светлината на тези пропуски на предварителната проверка Съдът счита, че заключенията на военната прокуратура, съгласно които не е имало достатъчно данни, за да се установи, че жалбоподателите са били превозени в багажника на полицейския автомобил, или за да бъде констатирано евентуално полицейско насилие в рамките на временното задържане под стража (виж параграфи 21 и 23 по-горе), са необосновани и прибързани.

66. Относно твърдяното използване на огнестрелно оръжие Съдът отбелязва, че жалбоподателите не са се позовали на този факт в рамките на образуваната от военна прокуратура предварителна проверка. По-специално такова твърдение не е фигурирало нито в първоначалния им иск пред софийска военна прокуратура, нито при последователното им обжалване на постановленията на прокуратурата (виж параграфи 15, 22 и 24 по-горе). Следователно, при отсъствието на други данни в преписката по предварителна проверка за евентуалното използване на огнестрелно оръжие, Съдът не би могъл да упрекне националните власти, че не са работили по този въпрос в рамките на въпросната предварителна проверка.

67. Що се отнася до твърденията за прибегване до прекомерна физическа сила от полицейските служители Съдът отбелязва, че единствените снети показания от разследващите са били тези на участвалите в произшествието четирима полицейски служители. Жалбоподателите не се били разпитани и органите, провели предварителната проверка, са пропуснали да идентифицират други очевидци и да снемат показанията им (виж параграфи от 17 до 21 по-горе) – според жалбоподателите такива не са липсвали (виж параграф 10 *in fine* по-горе) – за да проверят противоречивите версии на заинтересованите лица и на полицейските служители.

68. Въз основа на всички тези констатации Съдът счита, че решението на военната прокуратура да не образува наказателно производство с мотива, че прибягването до използване на физическа сила не е било в противоречие с вътрешното законодателство, се е основавало единствено на версията на полицейските служители за фактите, и е пренебрегнало относимите медицински доказателства, които са давали възможност да се предположи прекомерно използване на сила. Съдът вече е имал повод да констатира, че един такъв подход е несъвместим с изискванията на член 3 на Конвенцията (виж, например, *Стефан Илиев срещу България*, № 53121/99, §§ 47 до 49, 10 май 2007 г.).

69. В заключение Съдът констатира, че формата на проведеното разследване от националните власти не е дала възможност да се съберат всички относими доказателства за установяването на фактите, че разследващите органи не са се стремили към цялостно установяване на относимите обстоятелства по случая и са пропуснали да съберат доказателства от основна важност за възстановяването на събитията от 18 и 19 юли 2001 г., свързани със задържането и временното задържане под стража на заинтересованите лица. Следователно проведената проверка във връзка с твърденията на жалбоподателите не е била достатъчно задълбочена и ефективна така, както това се изисква от член 3.

70. Следователно е налице нарушение на тази разпоредба на Конвенцията в процесуалния ѝ аспект.

II. ОТНОСНО ТВЪРДЕНИЕТО ЗА НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 13 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

71. Жалбоподателите се позовават също така и на член 13, за да се оплачат от неефективния характер на проведеното разследване във връзка с твърденията им за лошото отношение, което са понесли от страна на полицейските служители. Тази разпоредба на Конвенцията е формулирана по следния начин:

„Всеки, чиито права и свободи, провъзгласени в (...) Конвенцията, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред съответните национални власти, дори и нарушението да е извършено от лица, действащи при упражняване на служебни функции.“

72. Съдът констатира, че оплакването е свързано с разгледаните по-горе и следва да бъде обявено за допустимо. Наред с това, предвид констатираното вече нарушение на член 3 от Конвенцията в неговия процесуален аспект (параграфи от 63 до 70 по-горе), Съдът счита, че не се налага да разглежда отделно това оплакване, формулирано на основание член 13 (виж, наред с други, *Diri c. Turquie*, № 68351/01, §

57, 31 юли 2007 г. ; *Васил Петров срещу България*, № 57883/00, §§ 88 и 89, 31 юли 2008 г.).

III. ОТНОСНО ТВЪРДЕНИЯТА ЗА НАРУШЕНИЯ НА ЧЛЕН 14 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

73. Позовавайки се на член 14 във връзка с членове 3 и 13, жалбоподателите се оплакват също така, че полицейското насилие, на което са били подложени, е било мотивирано от тяхната принадлежност към малцинствената ромска група и че властите не са изпълнили задълженията си да разследват и евентуална мотивация на расистка основа за проявеното насилие от страна на полицейските служители. Член 14 от Конвенцията гласи следното :

„Упражняването на правата и свободите, изложени в тази (...) Конвенция, следва да бъде осигурено без всякаква дискриминация, основана на пол, раса, цвят на кожата, език, религия, политически и други убеждения, национален или социален произход, принадлежност към национално малцинство, имущество, рождение или друг някакъв признак.“

74. Правителството възразява срещу тезата на оплакващата се страна. То смята, че твърденията на жалбоподателите, свързани с расисткия мотив за поведението на полицейските служители, са необосновани поради това, че не се подкрепени и от най-малка наченка на доказателство.

75. Жалбоподателите изтъкват, че задържането им и отношението, на което са били подложени от страна на полицейските служители, са били мотивирани от тяхната етническа принадлежност, че полицейските служители са прибегнали до използването на прекомерна сила и че са отправили към тях обидни думи с расистки характер, като например „мамка ви циганска“. Наред с това, техният случай се вписва в контекста на климат на всеобщо полицейско насилие спрямо членовете на ромското малцинство в България. В подкрепа на това твърдение жалбоподателите представят откъси от докладите на ЕКРН относно България, както и откъси от доклади на различни неправителствени организации като *International Helsinki Federation for Human Rights*, *Open Society Institute*, *Romani Baht Foundation*.

76. Те разобличават още веднъж пропуската на разследващите органи да проверят техните твърдения, свързани с расистката мотивация на полицейската бруталност, въпреки наличието на достатъчно улики в тази връзка. По-специално разследващите органи не са си направили труда да разследват твърденията на жалбоподателите, свързани с расисткия характер на обидните думи, отправени от полицейските служители, или относно участието на полицейските служители в други прояви на насилие по отношение на лица от тяхната етническа група.

77. Съдът припомня, че дискриминацията се състои в проява на различно отношение, освен ако няма обективно или разумно основание за това, към лица в съпоставимо положение (*Willis c. Royaume-Uni*, № 36042/97, § 48, CEDH 2002-IV). Насилието на расова основа съставлява особено посегателство към човешкото достойнство и предвид опасните последствия от него изисква специална бдителност и яростно противопоставяне от страна на органите на властта. Именно поради това те би трябвало да използват всички средства, с които разполагат, за се борят с расизма и насилието на расова основа, утвърждавайки по този начин демократичната представа за общество, в което разнообразието не счита за заплаха, а за богатство (*Начова и други срещу България* [GC], № 43577/98 и № 43579/98, § 145, ЕСПЧ 2005-VII). Изправен пред твърдения, подобни на тези на оплакващата се страна по делото, Съдът има за задача да установи дали расизмът е съставлявал или не фактор, предизвикал изобличаваното поведение на полицейските служители и довел следователно до нарушение на член 14 от Конвенцията във връзка с член 3 (*Bekos et Koutropoulos c. Grèce*, № 15250/02, § 64, ЕСПЧ 2005-XIII).

78. Също така, когато държавните органи разследват случаи на насилие, те имат и задължението да предприемат всички разумни мерки, за да установят дали е съществувала расова мотивация и дали чувства на омраза или предразсъдъци на етническа основа са изиграли роля при събитията. Вярно е, че понякога е изключително трудно на практика да се докаже расова мотивация. Задължението, което има държавата отговорник във връзка с провеждането на разследване на подобни расистки аспекти на акт на насилие, е задължение да се предприемат действия, а не непременно да се постигнат резултати. Властите трябва да предприемат целесъобразните мерки, предвид обстоятелствата, за да съберат и съхранят доказателствата, да проучат цялата съвкупност от конкретни средства за разкриване на истината и вземането на напълно мотивирани, безпристрастни и обективни решения, без да се пропускат съмнителни факти, разкриващи актове на насилие на расова основа (*Šečić c. Croatie*, № 40116/02, § 66, ЕСПЧ 2007г-VI).

79. При оценката на доказателствата Съдът е възприел критерия за доказателство „отвъд всякакво основателно съмнение“ (...). Той обаче не изключва възможността да прикани, в някои случаи на изобличаване на дискриминация, правителството отговорник да опровергае защитимо оплакване за дискриминация, и ако последното не го направи, да констатира нарушение на член 14 от Конвенцията. Въпреки това, когато се твърди, както по настоящото дело, че даден акт на насилие е бил мотивиран от расистки предразсъдъци, един такъв подход би наложил задължение за правителството отговорник да докаже липсата на особено субективно отношение от страна на съответното

лице. Макар в правните системи на много страни доказването на дискриминационната цел на дадена политика или решение да не предполага доказване на намерение във връзка с твърдена дискриминация при трудовите правоотношения или предоставянето на услуги, този подход е трудно приложим по аналогия в случаи, при които се твърди, че определен акт на насилие е извършен от расистки подбуди. (виж *Bekos et Koutropoulos*, цитирано по-горе, § 65 и, *mutatis mutandis*, *Начова и други* [GC], цитирано по-горе, § 157).

80. Връщайки се на обстоятелствата по делото, Съдът отбелязва, че жалбоподателите твърдят най-напред, че расистките подбуди в поведението на полицейските служители се доказват от обидните думи с расистки характер, отправени от представителите на силите на реда по време на задържането им и временното им задържане под стража. Съдът припомня, че това е целесъобразно доказателство за наличието на такъв мотив, който съдът е отчитал при разглеждането на редица подобни дела (виж, например, решението *Начова и други*, цитирано по-горе, §§ 163 и 164 ; *Turan Cakir c. Belgique*, № 44256/06, § 80, 10 март 2009 г.).

81. Съдът обаче отбелязва, че за разлика от цитираните по-горе дела, в настоящия случай жалбоподателите не са посочили нито пряко, нито косвено твърдението си за расистки мотив в основата на поведението на полицейските служители. По-специално, нито в първоначалната им искова молба, заведена в Софийска военна прокуратура, нито в последвалите обжалвания не се споменава фактът, че полицейските служители са отправили към тях обидни думи с расистки характер (виж параграфи 15, 22 и 24 по-горе).

82. Относно твърденията, свързани със съществуването на всеобща практика на прекомерно полицейско насилие спрямо ромите в България, Съдът отчита тревожните констатации в докладите на ЕКРП и на неправителствените организации в тази връзка (виж параграфи 34, 35 и 75 по-горе). Съдът повтаря заключението си, че полицейските служители, задържали жалбоподателите, са прибегнали неоправдано до използването на прекомерна полицейска, което съставлява нарушение на член 3 на Конвенцията (вижте параграфи 49 до 56 по-горе). Въпреки това, за да констатира нарушение на член 14 на Конвенцията, свързано с материалния аспект на член 3, Съдът трябва да оцени конкретната обстановка по делото въз основа на конкретните доказателства, с които разполага (виж *Bekos et Koutropoulos*, цитирано по-горе, § 66 и *Огнянова и Чобан срещу България*, № 46317/99, § 147, 23 февруари 2006 г.). Данните, с които разполага, в това число и предоставените от страните по делото, не му позволяват обаче да констатира откъд всякакво основателно съмнение, че неоправданото и прекомерно полицейско насилие, на което са били подложени жалбоподателите, е било мотивирано от расистки подбуди.

83. Относно задължението да се води разследване за наличието на евентуален расистки мотив, Съдът отбелязва, че по делата, при които е стигнал до заключението за нарушение на член 14 във връзка с процесуалния аспект на член 3, е взел под внимание достатъчния характер на данните, предоставени на властите и разкриващи наличието на такъв мотив. По делото *Bekos et Koutropoulos*, цитирано по-горе, например, държавните власти са разполагали с клетвената декларация на един от жалбоподателите, в която недвусмислено се изтъква този въпрос, както и други доказателства, като например отворено писмо на неправителствена организация, информиращо за редица свидетелски показания в тази връзка (виж §§ 72 и 73 от цитираното по-горе решение). В решението *Šečić*, цитирано по-горе, жалбоподателят е бил атакуван от група от скинхед, като Съдът е приел, че общоизвестният факт за самия открито екстремистки и расистки характер на това движение е налагал на властите да проведат разследване относно евентуален мотив от расистки характер (виж §§ 68 и 69 на цитираното по-горе решение).

84. В този случай обаче Съдът констатира, за разлика от цитираните по-горе дела, че жалбоподателите не са повдигнали пред военната прокуратура, нито в началото на проверката, нито впоследствие, въпроса за твърдяната от тях расистка мотивация на проявата на насилие от страна на полицейските служители (виж параграфи 15, 22 и 24 по-горе). В светлината на доказателствата, с които разполага, Съдът констатира, че не съществува никаква улика, освен твърденията на жалбоподателите, формулирани за първи път в жалбата им пред Съда, за евентуален расистки мотив от страна на полицейските служители. При отсъствието на такива данни Съдът не би могъл да упреква властите, провели вътрешната проверка, че не са разследвали по този въпрос (виж *Огнянова и Чобан*, цитирано по-горе, § 148).

85. В заключение, предвид цялата информация, с която разполага, и доколкото е компетентен да разгледа формулирани твърдения от жалбоподателите на основание член 14 във връзка с член 3, Съдът не забелязва какъвто и да било признак за нарушаване на правата и свободите, гарантирани от разпоредбите на Конвенцията. Следователно тази част от жалбата е очевидно неоснователна и трябва да бъде отхвърлена по силата на членове 35 §§ 3 и 4 на Конвенцията.

IV. ОТНОСНО ПРИЛОЖЕНИЕТО НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

86. По смисъла на член 41 от Конвенцията,

„Ако Съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или протоколите към нея, и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение за последиците от това нарушение, Съдът присъжда, ако това е необходимо, справедливо удовлетворение на потърпевщата страна.“

A. Вреди

87. Жалбоподателите претендират за сума от 3 000 евро (EUR) за всеки един от тях за понесените неимуществени вреди.

88. Правителството няма възражения по тази точка.

89. Съдът счита, че жалбоподателите са понесли известни неимуществени вреди в резултат на констатираното нарушение на техните права, провъзгласени от член 3 на Конвенцията. Той счита, че е основателно да се уважат изцяло претенциите, свързани с неимуществените вреди, а именно 3 000 евро (EUR) за всеки един от тях.

Б. Разходи и разноски

90. Жалбоподателите отправят също така искане за възстановяване на съдебните разноски, направени от техните представители в рамките на вътрешното производство и пред Съда. Техните претенции имат следното числено измерение : 5 758 евро (EUR) за разходи и разноски, направени от *European Roma Rights Centre* (адвокатски разходи в рамките на вътрешното производство, възнаграждение на юридическите сътрудници на организацията, пощенски и текущи разходи) ; и 2 720 български лева за хонорари за адвокат А. Кашъмов. Жалбоподателите представят подробни разписки и фактури за направените разходи и разноски. Жалбоподателите отправят искане присъдените в тази връзка суми да бъдат директно преведени по банков път на техните представители .

91. Правителството няма възражения в тази връзка.

92. Съгласно практиката на Съда, разходите и разноските на жалбоподател могат да бъдат възстановени едва след като бъдат установени като реални, необходими и с разумни ставки. Съдът отбелязва, че формулираните от жалбоподателите оплаквания на основание член 14 са били отхвърлени поради очевидна необоснованост (виж параграф 85 по-горе). Предвид този факт и въз основа на документите, с които разполага, и на посочените по-горе критерии, Съдът счита, че е разумно да се присъдят на

жалбоподателите, за всички разходи, следните суми : 3 500 евро (EUR) за направените разходи от *European Roma Rights Centre* и 1 000 евро (EUR) за хонорарите на адвокат А. Кашъмов, и ги присъжда на жалбоподателите.

93. Съдът уважава искането на жалбоподателите присъдените суми да бъдат директно изплатени по банков път на техните представители, а именно 3 500 евро (EUR) по сметка на *European Roma Rights Centre* и 1 000 евро (EUR) по сметка на адвокат А. Кашъмов.

В. Лихва за просрочване

94. Съдът намира за уместно лихвата за просрочване да се базира на пределната лихва по заеми на Централната европейска банка, към която следва да се добавят три процентни пункта.

ПОРАДИ ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ, ЕДИНОДУШНО,

1. *Обявява* жалбата за допустима по отношение на оплакванията по членове 3 и 13 от Конвенцията и недопустима в останалата ѝ част ;
2. *Приема*, че е налице нарушение на член 3 от Конвенцията в материалния му аспект;
3. *Приема*, че е налице нарушение на член 3 от Конвенцията в процесуалния му аспект;
4. *Приема*, че не е необходимо да разглежда отделно оплакването по член 13 от Конвенцията;
5. *Приема*
 - а) че държавата ответник трябва да изплати на жалбоподателите, в тримесечен срок от влизането в сила на решението съгласно член 44 § 2 от Конвенцията, следните суми, в левовата им равностойност по курса, приложим в деня на плащането :
 - i. по 3 000 EUR (три хиляди евро) на всеки един от тримата жалбоподатели за неимуществени вреди, плюс евентуално начисления дължим данък ;
 - ii. 3 500 EUR (три хиляди и петстотин евро) за разходи и разноски, плюс евентуално начисления дължим от жалбоподателите данък, които да бъдат преведени по сметка на първия им представител, *European Roma Rights Centre* ;

iii. 1 000 EUR (хиляда евро), за разходи и разноси, плюс евентуално начисления дължим от жалбоподателите данък, които да бъдат преведени по сметка на втория им представител, адвокат А. Кашъмов ;

б) че от изтичането на упоменатия срок до плащането се дължи лихва върху горепосочените суми в размер на приложимата пределна ставка по заеми на Европейската централна банка през този период, увеличена с три процентни пункта ;

6. *Отхвърля* искането за справедливо обезщетение в останалата му част.

Изготвено на френски език и впоследствие съобщено писмено на 7 януари 2010 г., в съответствие с член 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Клаудия Вестердик
Съдебен секретар

Пер Лоренцен
Председател